

**COMPONENTS OF INFORMATION CULTURE FOR TEACHERS
PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION**

Irina Stetsenko

International Research and Training Center for Information
Technologies and Systems, Kyiv, Ukraine

The article analyzed the components of information culture and information literacy both for teachers of preschool and primary education and pupils of these schools.

**СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Ірина Стеценко

Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій
та систем НАН України і МОН України, Київ, Україна

У статті розглядаються складові інформаційної культури та інформаційної грамотності для педагогів дошкільної та початкової освіти та вихованців цих закладів.

Інформаційна грамотність вже давно є невід'ємною частиною загальної і спеціальної освіти, адже без інформаційної грамотності не може бути повноцінної всебічної безперервної освіти. Тому змалку ми маємо виховувати начатки культури мислення, культури діалогу, культури аргументації, культури користування технікою і засобами зв'язку тощо. Адже ці поняття пов'язані і невіддільні від інформаційної грамотності.

Але на жаль сьогодні не існує єдиного сталого визначення поняття «інформаційна грамотність». Це широке поняття, і для спеціалістів різних царин людської діяльності його визначення досить сильно відрізняються. Отже, розглянемо складові інформаційної грамотності педагогів дошкільної освіти та їхніх вихованців.

Інформаційна культура включає оптимальні способи поведінки з будь-якою інформацією та її представлення у вигляді, зручному для подальшого використання для вирішення теоретичних і практичних задач; технології виробництва, збереження, аналізу, пошуку та передачі інформації; розвиток системи навчання і

підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації у професійній діяльності та побуті. [1]

Опанування інформаційною культурою — шлях до універсализації якостей людини, який сприяє розумінню самого себе, свого місця і своєї ролі, переосмисленню своєї діяльності.

Інформаційна грамотність — наявність знань і умінь для правильної ідентифікації інформації, необхідної для виконання певного завдання або вирішення певної проблеми; для ефективного пошуку інформації, її інтерпретації і аналізу, оцінки достовірності, в тому числі дотримання етичних норм і правил використання отриманої інформації; для передачі інформації та представлення результатів її аналізу іншим спеціалістам у зручному для них вигляді; для використання інформації для досягнення необхідних результатів, у тому числі для отримання нових знань.

Як бачимо поняття «інформаційна культура» ширше ніж поняття «інформаційна грамотність», тому що до складу інформаційної культури входить поняття «інформаційний світогляд» [2], яке передбачає уміння стеження за інформаційними потоками, їх оптимізацію, поєднання і аналізування інформації в них, і обов'язково мотивацію особистості на необхідну інформаційну підготовку.

На мій погляд, задача формування інформаційного світогляду як складової інформаційної культури стала особливо важливою саме зараз: інформація з кожним роком стає все доступнішою для широкого загалу, і дуже важливо як і хто саме нею користуватиметься, наскільки обережно і надійно її зберігатимуть, як використають у майбутньому.

Сьогодні на перший план виходить питання грамотного використання інформаційних технологій і технічних засобів, проблема безпеки.

Інформаційна культура тільки тоді по справжньому стане частиною загальної культури людства, коли інформаційні технології активно використовуватимуться не тільки під час навчання (за завданням педагога), а і за власною потребою (самонавчання, повсякденне життя тощо). Ця потреба неодмінно виникне, якщо дитині буде цікаво пізнавати навколишній світ, якщо вона здатна самостійно здобувати знання, якщо прагнення до знань

підтримає оточення. І для цього не потрібні ніякі технічні засоби, а потрібне (серед інших умов) розвинене мислення, здатність до нестандартних рішень, прагнення знаходити різні варіанти рішень, аналізувати їх, слухати і чути інших тощо. І все це можна і необхідно розвивати вже під час занять у дитячому садку.

Звичайно, складові інформаційної грамотності та інформаційної культури будуть дещо відмінними для фахівців різних галузей знань, адже у них різні інформаційні потреби, різні способи використання інформації, різне технічне забезпечення тощо.

У педагогів є одна особлива складова інформаційної культури — вони повинні не лише самі мати знання, вміти користуватися технологіями, а й уміти передавати знання і навички іншим (своїм вихованцям), навчати їх грамотного використання інформації не на словах, а особистим прикладом, стежити за дотриманням правил безпеки та інформаційної етики, закладати основи самонавчання та саморозвитку вихованців.

Отже, у розвиток загальних визначень понять «інформаційна культура» та «інформаційна грамотність» детальніше розглянемо їх складові для педагогів дошкільної та початкової освіти.

Інформаційна культура		
Інформаційна грамотність		
Знання (вивчення інформації, передача знань вихованцям відповідно їхньому віку)	Загальний аналіз інформації (підготовка до дій, передача знань і умінь вихованцям відповідно їхньому віку)	Щоденні дії (практична діяльність, передача умінь вихованцям відповідно їхньому віку, стеження за виконанням дій)
<i>Знання про безпеку джерел інформації (комп'ютер, Інтернет, телевізор тощо) та власне інформації, про методи убезпечення себе і оточуючих людей від їх негативного впливу</i>	<i>Уміння визначити які саме джерела інформації і за яких умов можуть стати небезпечними, виявляти небезпечну інформацію або небезпечні шляхи її використання</i>	<i>Дотримання відповідних правил безпеки</i>
<i>Мати уявлення про те, як аналізувати інформацію надану в умові задачі, розробляти найпростіші алгоритми аналізу даних</i>	<i>Визначати яка саме інформація необхідна для розв'язку задачі, як і де її знайти, знати методи аналізу інформації, вміти</i>	<i>Уміння аналізувати і представляти необхідну інформацію, використовувати для цього відповідні технічні засоби і програмне</i>

	добирати методи, відповідні поточним задачам	забезпечення
<i>Використовувати</i> результати аналізу інформації для моделювання об'єктів	<i>Знати методи</i> моделювання, <i>уміти</i> виділити ознаки об'єктів, суттєві для побудови моделі в рамках певної задачі	<i>Уміння</i> достовірно будувати (або обирати) моделі об'єктів
<i>Знати методи</i> перевірки інформації на несуперечливість, <i>уміти добирати</i> відповідні методи під час рішення конкретної задачі	<i>Визначати</i> коли і яким способом треба перевіряти інформацію на несуперечливість	<i>Перевіряти</i> інформацію на несуперечливість
<i>Знати способи</i> перевірки інформації на достовірність, <i>уміти добирати</i> відповідні способи під час рішення конкретної задачі, <i>знати</i> , що не один з них не може дати 100 % гарантію достовірності даних	<i>Визначати</i> найприйнятніший спосіб перевірки інформації на достовірність для даної задачі, <i>уміти поєднувати</i> різні методи перевірки інформації на достовірність, щоб зменшити імовірність помилки	<i>Перевіряти</i> інформацію на достовірність у разі необхідності
<i>Мати знання</i> про різні джерела інформації, їх особливості, тонкощі використання, <i>вміти оцінити</i> їх надійність відповідно задачі	<i>Уміти добирати</i> джерело інформації для пошуку заданої інформації, <i>розуміти</i> як уникнути ймовірної помилки, якщо довелось використати інформацію з ненадійного джерела	<i>Володіти методами</i> пошуку інформації у різних джерелах, <i>швидко знаходити</i> максимум необхідної інформації, витративши мінімум часу
<i>Знати про методи</i> надійного зберігання інформації, їх особливості, тонкощі використання, про методи захисту інформації	<i>Уміти добирати</i> і <i>використовувати</i> метод зберігання інформації, відповідний умовам розв'язку задачі, а також методи захисту інформації відповідно її цінності та потребам певної задачі	<i>Зберігати</i> загальнодоступні дані так, щоб ними було зручно користуватися (переглядати, аналізувати, передавати, шукати, перетворювати тощо) тим, для кого вони призначені, <i>уникати</i> зайвого дублювання інформації, <i>захисити</i> інформацію

		від небажаного просмотру та редагування
<i>Уміти</i> узагальнювати та систематизувати інформацію	Відповідно до результатів узагальнення та систематизації <i>робити висновки, уміти використовувати</i> інформацію для отримання нових знань	Під час рішення задачі відповідно до потреб <i>використовувати методи індукції</i> (від часткового до загального) та <i>дедукції</i> (від загального до часткового), <i>систематизації інформації</i> і відповідні для цього <i>технічні засоби і програмне забезпечення</i>
<i>Визначати</i> яку саме інформацію, коли і кому необхідно передавати	<i>Визначати</i> інформаційні потреби суспільства, адекватні методи передачі інформації	<i>Уміння передавати</i> знання іншим (компіляція та трансляція інформації) і <i>використовувати</i> для цього відповідні технічні засоби і програмне забезпечення
<i>Знати</i> основи піктографічної грамотності	<i>Розробити</i> власний спосіб піктографічного запису інформації, <i>використовувати</i> його при потребі	<i>Уміти представляти</i> інформацію у вигляді піктограм, <i>читати</i> піктограми інших

З інформаційною культурою пов'язані культура мислення, культура діалогу, культура аргументації, культура користування технікою та засобами зв'язку.

Формувати інформаційну культуру треба поступово, тому вже з дитячого садка необхідно приділяти увагу пропедевтиці інформаційної культури, формуванню інформаційного світогляду. Дбати, щоб знання діти у теперішньому та майбутньому використовували на добрі справи: дбали про безпеку людей і їх фізичний та психологічний комфорт, безпеку навколишнього, екологію, прогнозували довгострокові наслідки своїх дій тощо. Для цього вже зараз, у дитячих садках, ми маємо не тільки надавати дітям необхідні знання, навчати дітей технологіям їх отримання, а й

виховувати дітей доброзичливими, чуйними, привітними, розповідати про довкілля і обережне, гуманне ставлення до нього.

Література

1. users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/rus/iol/culture.htm
2. www.ifap.ru/projects/infolit.htm